

TURTAS NEMOKUMO PROCESSE – LIETUVOS APELIACINIO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA, 2020-2025 m. laikotarpis

Parengta:

2025-12-31

Naudojamos santrumpos

Nr.	Santrumpa	Reikšmė
1.	LApT	Lietuvos apeliacinis teismas
2.	CK	Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas
3.	CPK	Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas
4.	ĮBĮ	Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymas
5.	JANĮ	Lietuvos Respublikos juridinių asmenų nemokumo įstatymas
6.	LAP	Laikinosios apsaugos priemonės

Turinys

I. Notarčių, susijusių su juridinių asmenų turto nemokumo procese, apžvalga.....	4
1. Dėl kreditoriaus teisės kreiptis į teismą su prašymu atšaukti varžytynes	4
2. Dėl hipotekos pabaigos momento, kai priverstinai realizuojamas turtas bankroto procese.....	4
3. Dėl JANĮ 97 straipsnio ir 83 straipsnio teisinio santykio	4
4. Dėl sėkmės mokesčio už turto pardavimą skyrimo nemokumo administratoriui	5
5. Dėl LAP taikymo bankrutuojančios bendrovės turtui.....	5
6. Dėl įkeisto turto perdavimo įkaito turėtojui.....	5
7. Dėl hipotekos kreditoriaus pareigos padengti administravimo išlaidas	6
8. Dėl likviduojamos bendrovės turto naudojimo	6
9. Dėl turto sampratos nemokumo procese.....	6
10. Dėl turto pardavimo tvarkos ir kainos nustatymo.....	7
11. Dėl juridinio asmens kaip turtinio vieneto pardavimo	7
12. Dėl turto pardavimo varžytynėse.....	7
13. Dėl bendrovės reikalavimo teisių pagal netiesioginius ieškinius ir bankroto pabaigos.....	8
14. Dėl įkeisto turto naudojamo ūkinėje komercinėje veikloje perdavimo hipotekos kreditoriui 8	8
15. Dėl juridinio asmens kaip turtinio vieneto pardavimo formų.....	8
16. Dėl bendrovės reikalavimo teisės pardavimo tikslingumo bankroto procese.....	8
17. Dėl antstolio teisės vykdyti pardavimo veiksmus teismui priėmus pareiškimą dėl bankroto bylos iškėlimo	8
18. Dėl išieškojimo iš neribotos civilinės atsakomybės juridinio asmens dalyvio turto, esant viso turto hipotekai	9
19. Dėl bankrutuojančios bendrovės turto pardavimo tvarkos	9
20. Dėl LAP taikymo bankroto byloje.....	10
21. Dėl nustatytos hipotekos apimties	10
22. Dėl teismo teisės nustatyti pradinę turto realizavimo kainą	10
23. Dėl bankroto proceso veiksmingumo ir turto pardavimo	11
24. Dėl išieškojimo iš turto, esančio bendrąja jungtine nuosavybe	11

I. Nutarčių, susijusių su juridinių asmenų turto nemokumo procese, apžvalga

1. Dėl kreditoriaus teisės kreiptis į teismą su prašymu atšaukti varžytynes

Civilinėje byloje LApT išaiškino, kad JANĮ nuostatos dėl likviduojamo dėl bankroto juridinio asmens turto pardavimo tvarkos yra imperatyvios, todėl turi būti vykdomos pagal nustatytą tvarką. Taigi, paskelbtas varžytynes gali atšaukti tik varžytynių vykdytojas, t. y. nemokumo administratorius, tačiau ne teismas.

Lietuvos apeliacinio teismo 2025 m. kovo 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-355-577/2025.

2. Dėl hipotekos pabaigos momento, kai priverstinai realizuojamas turtas bankroto procese

Civilinėje byloje ieškovė akcentavo, kad hipoteka gali pasibaigti ir būti išregistruojama tik tuo atveju, kai tinkamai atsiskaitoma su hipotekos kreditoriumi. Tačiau teisėjų kolegija išaiškino, kad CK 4.197 straipsnio 2 dalies teisės norma yra blanketinė ir joje nėra pateiktas baigtinis hipotekos pagrindų sąrašas. Hipoteka gali baigtis ir būti išregistruojama ne tik tinkamai įvykdžius skolinį įsipareigojimą, bet ir kitais hipotekos sandoryje ar įstatymuose nustatytais pagrindais (CK 4.197 straipsnio 2 dalies 1 punktas). LApT pažymėjo, kad, remiantis anksčiau galiojusio ĮBĮ 33 straipsnio 6 dalimi, pardavus įkeistą turtą, hipoteka (įkeitimas) pasibaigia. Todėl pakako vien tik pardavimo ĮBĮ 33 straipsnio 6 dalies prasme ir atsiskaitymo su nekilnojamojo turto savininke (skolininke, kuriai iškelta bankroto byla) fakto, kad hipoteka pasibaigtų ir būtų išregistruota, kadangi nemokumo administratorius, veikdamas kaip savo srities profesionalas geriausiaisiais kreditorių interesais, privalo tik užtikrinti, kad už perduodamą arba parduodamą hipoteka įkeistą nekilnojamąjį daiktą turi būti tinkamai atsiskaityta su bankrutuojančia įmone ir nuosavybės teisė į parduodamą turtą pereitų tik nuo visiško atsiskaitymo su bankrutuojančia įmone momento. Taigi, tinkamas atsiskaitymas su hipotekos kreditoriumi yra tik vienas iš hipotekos pasibaigimo pagrindų ir, nustačius bet kurį CK 4.197 straipsnyje įtvirtintą hipotekos pasibaigimo pagrindą, hipoteka pasibaigia; hipotekos kreditorius neturi diskrecijos rinktis ir reikalauti taikyti konkretų CK 4.197 straipsnyje įtvirtintą hipotekos pasibaigimo pagrindą. Aptariamoje byloje hipoteka pasibaigė priverstinai hipoteka įkeistą turtą realizavus bankroto procese (CK 4.197 straipsnio 1 dalis) ir kitais įstatymuose nustatytais pagrindais (CK 4.197 straipsnio 2 dalies 1 punktas, ĮBĮ 33 straipsnio 6 dalis).

Lietuvos apeliacinio teismo 2025 m. gegužės 26 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2A-197-407/2025.

3. Dėl JANĮ 97 straipsnio ir 83 straipsnio teisinio santykio

Bankrutuojančiam juridiniam asmeniui priklausančio įkeisto turto perdavimas įkaito turėtojui gali būti atliekamas dviejose bankroto proceso stadijose – iki teismo nutarties likviduoti juridinį asmenį dėl bankroto priėmimo ir po šios nutarties priėmimo. Įkeisto turto perėmimas iki teismo nutarties likviduoti juridinį asmenį dėl bankroto priėmimo yra privilegija kitų kreditorių atžvilgiu, nes juridinio asmens turtas, iš kurio tenkinami kreditorių reikalavimai, gali būti parduodamas tik nuo teismo nutarties likviduoti juridinį asmenį dėl bankroto įsiteisėjimo dienos (JANĮ 86 straipsnio 1 dalis). Svarbu pažymėti tai, kad pagal JANĮ 97 straipsnio 1 dalį, iki teismo nutarties likviduoti juridinį asmenį dėl bankroto priėmimo dienos įkeistas turtas įkaito turėtojo prašymu perduodamas įkaito turėtojui, jeigu tenkinamos šios sąlygos: 1) įkeistas turtas nenaudojamas vykdant ūkinę komercinę veiklą; 2) įkeistas turtas perduodamas už nepriklausomo turto vertintojo nustatytą rinkos vertę; 3) kreditorių susirinkimas pritaria, įkaito turėtojui kreditorių susirinkime nebalsuojant, nepriklausomo turto vertintojo nustatytai įkeisto turto rinkos vertei. Toks reglamentavimas nustatytas siekiant sudaryti prielaidas maksimaliai

išsaugoti juridinį asmenį kaip veikiančią subjektą, nes iki teismo nutarties likviduoti juridinį asmenį dėl bankroto įsiteisėjimo dienos bankroto procesas dar gali būti nutrauktas įstatyme numatytais pagrindais (JANĮ 78 straipsnio 2 dalis). Dėl to įkeistas turtas kreditoriui įkaito turėtojui iki teismo nutarties likviduoti juridinį asmenį dėl bankroto priėmimo gali būti perduodamas tik išimtiniais atvejais. JANĮ 97 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta galimybė įkeistą turtą perduoti hipotekos kreditoriui nėra įstatyme įtvirtintas alternatyvus turto realizavimo būdas, dėl kurio gali (turi) būti atidedamos likvidavimo procedūros. Pasinaudoti JANĮ 97 straipsnyje įtvirtinta galimybe perimti turtą, yra kreditoriaus teisė, realizuojama išreiškus aiškų prašymą, o ne pareiga. Ši hipotekos kreditoriaus teisė gali būti realizuota per sąlyginai trumpą laiką – iki teismo nutarties likviduoti juridinį asmenį dėl bankroto priėmimo dienos, todėl JANĮ 97 ir 83 straipsnio nuostatos negali būti supriešinamos ir negali viena kitos paneigti ar taikymą padaryti negalimą. Dėl likvidavimo procedūrų teismas turi spręsti pagal pareigas, nepriklausomai nuo kreditorių ir nemokumo administratoriaus valios, remdamasis įstatyme aiškiai nustatytais terminais. Todėl hipotekos kreditorius, siekdamas įgyvendinti savo teisę prašyti perduoti jam įkeistą turtą, taip pat turi veikti operatyviai. Pritarta atsiliepiamo į atskirąjį skundą argumentams, kad reikalavimas netaikyti likvidavimo procedūrų dėl ketinimo galimai perduoti turtą hipotekos kreditoriui yra visiškai neapibrėžtas laike, todėl negali būti taikomas, kaip neatitinkantis JANĮ 97 ir 83 straipsnių tikslų.

Lietuvos apeliacinio teismo 2024 m. liepos 11 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2-539-407/2024.

4. Dėl sėkmės mokesčio už turto pardavimą skyrimo nemokumo administratoriui

Civilinėje byloje, pasisakydamas dėl sėkmės mokesčio nustatymo nemokumo administratoriui, LAPT nustatė, kad šiuo atveju kreditorių susirinkimo nutarimu dėl sėkmės mokesčio nemokumo administratoriui skyrimo, sėkmės mokestis nustatytas už įprastus nemokumo administratoriui bankrutavusios įmonės turto realizavimo procese veiksmus, t. y. tokius veiksmus, kokius jį įpareigoja atlikti nemokumo administratoriaus teisinis statusas bei veiklos funkcijos. Už įprastų funkcijų atlikimą nemokumo administratoriui jau atlyginama mokant fiksuotą mokestį. Todėl nemokumo administratoriui paskirtas 20 proc. dydžio sėkmės mokestis nuo visų bankroto proceso metu išieškotų ir priteistų skolų prieštarauja protingumo, teisingumo, sąžiningumo principams bei pažeidžia pareiškėjų (kreditorių) teises bei teisėtus interesus, todėl nutarimas panaikinamas.

Lietuvos apeliacinio teismo 2023 m. lapkričio 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2-1093-933/2023.

5. Dėl LAP taikymo bankrutuojančios bendrovės turtui

Civilinėje byloje, pasisakydamas dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo bankrutuojančios bendrovės turtui, LAPT nurodė, kad bendrovė, kuriai iškelta bankroto byla, neturi galimybės laisvai disponuoti jai priklausančiu turtu, vadinasi, ir iššvaistyti turtą (pinigines lėšas). Todėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymas bendrovės turtui po bankroto bylos iškėlimo praranda reikalavimą užtikrinančią paskirtį ir nėra tikslingas.

Lietuvos apeliacinio teismo 2023 m. spalio 5 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2-967-567/2023.

6. Dėl įkeisto turto perdavimo įkaito turėtojui

Civilinėje byloje sprendamas dėl įkeisto turto perdavimo įkaito turėtojui ypatumų nemokumo byloje, LAPT pažymėjo, kad JANĮ straipsnyje nenumatyta galimybė perduoti įkeistą turtą įkaito turėtojui aukciono būdu vykdomo turto realizavimo metu, tačiau tai neriboja kreditorių susirinkimo teisės nuspręsti dėl tokio perdavimo, įvertinus JANĮ 90 straipsnio 2 dalies nuostatas, suteikiančias kreditorių susirinkimui teisę spręsti dėl turto perdavimo kitu nei perdavimo iš varžytynių būdu.

Lietuvos apeliacinio teismo 2023 m. rugsėjo 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2-919-577/2023.

7. Dėl hipotekos kreditoriaus pareigos padengti administravimo išlaidas

Civilinėje byloje, sprenddamas administravimo išlaidų dydžio, parduodant įkeistą turtą bankroto procese, nustatymo klausimą, LAPT pažymėjo, kad šiuo metu galiojančiame teisiniame reglamentavime ne tik įtvirtinta pareiga kreditorių susirinkimui nustatyti konkrečią administravimo išlaidoms apmokėti skirtą sumą, bet ir detalizuota išlaidų atskaitymo tvarka bei apribota skirtina bankroto proceso administravimo išlaidoms dalis. LAPT pažymėjo, kad hipotekos kreditorius neturi prievolės padengti visas bankroto proceso administravimo išlaidas, o turi pareigą jas padengti proporcingai ir ne daugiau nei įstatyme nustatyta dalimi, t. y. neviršyti 15 procentų (JANĮ 98 straipsnio 1, 2 dalys).

Lietuvos apeliacinio teismo 2023 m. birželio 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2-584-407/2023.

8. Dėl likviduojamos bendrovės turto naudojimo

Civilinėje byloje, pasisakydamas dėl apeliacijos objekto ir likviduojamo dėl bankroto juridinio asmens galimybės sudaryti naujas sutartis, LAPT akcentavo, kad likvidavimo procedūrų metu esminis dėmesys skiriamas būtent turto realizavimui, o ne galimam jo naudojimui. Prasidėjus likvidavimo procedūroms galimybė sudaryti kitus nei turto realizavimo sandorius yra ribota. Tai, ar tokie sandoriai yra tikslingi, sprendžia pirmosios instancijos teismas, leisdamas arba atsisakydamas leisti bankrutuojančiai bendrovei juos sudaryti (JANĮ 83 straipsnio 4 dalis). Teismo nutartis, kuria atsisakoma bankrutuojančiai bendrovei leisti sudaryti nuomos sandorį dėl bankrutuojančios bendrovės turto, neužkerta kelio nei likvidavimo procedūrai vykdyti, nei bankroto bylos eigai, todėl nėra apeliacijos objektas

Lietuvos apeliacinio teismo 2023 m. gegužės 18 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-499-467/2023.

Civilinėje byloje, pasisakydamas dėl sandorių, susijusių su likviduojamos bendrovės veiklos tęstinumu, galiojimo, LAPT nurodė, kad pradėjus juridinio asmens likvidavimo etapą, bendrovės sandoriai gali būti tęsiami tik dėl jų naudingumo nusprendus teismui (JANĮ 83 straipsnio 4 dalis). Nauji juridinio asmens sandoriai galimi tik esant JANĮ 84 straipsnio 2 dalies įtvirtintiems kriterijams. Todėl kreditorių susirinkimo sprendimai dėl įmonei priklausančio turto nuomos nesukelia materialųjų teisinių padarinių, nes esant juridinio asmens likvidavimo etapui sprendimai dėl juridinio asmens sandorių tęstinumo bei naujų sandorių sudarymo yra teismo prerogatyva. Teismas nutartyje likviduoti dėl bankroto juridinį asmenį nenurodė, kad nuomos sutartys šioje stadijoje yra galimos, o tai lemia, jog kreditorių susirinkimo sprendimai dėl turto nuomos nesukelia materialųjų teisinių padarinių.

Lietuvos apeliacinio teismo 2023 m. kovo 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2-249-567/2023.

9. Dėl turto sampratos nemokumo procese

Civilinėje byloje pasisakydamas dėl reikalavimo teisių kaip turto bankroto procese, LAPT atkreipė dėmesį, kad nei JANĮ, nei anksčiau galiojusiam IBĮ turto sąvoka nėra apibrėžta. Įmonės turtas suprantamas plačiai, kaip apimantis visą turtą, esantį bylą nagrinėjančio teismo valstybės teritorijoje bei užsienio šalyse, materialųjį ir nematerialųjį turtą, įmonės turtines teises į trečiųjų asmenų valdomą turtą. Tačiau ne bet kuris įmonės valdomas turtas laikytinas turtu bankroto procese. Vienas esminių kriterijų yra turto valdymas nuosavybės teise, todėl turtas, kurio įmonė nevaldo nuosavybės teise, neturėtų būti priskiriamas tokiam turtui. Prie bankrutuojančios įmonės turto priskiriamas tiek turtas, įmonei priklausantis bankroto bylos iškėlimo metu, tiek turtas, įgytas šio proceso metu. Esminis įmonės turto kriterijus yra nuosavybės teisė, suteikianti galimybę nemokumo administratoriui turtą ne tik naudoti, bet ir realizuoti. Reikalavimo teisės, kurios nėra patvirtintos įsiteisėjusiu teismo sprendimu, nelaikytinos turtu nemokumo procese ir tokių teisių negalima perleisti JANĮ nustatyta tvarka.

Lietuvos apeliacinio teismo 2023 m. kovo 29 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2A-190-567/2023.

10. Dėl turto pardavimo tvarkos ir kainos nustatymo

Civilinėje byloje sprendamas kreditorių susirinkimo nutarimo dėl turto pardavimo tvarkos teisėtumo klausimą, LApT pažymėjo, kad patvirtinus nemokumo administratoriaus pasiūlytą turto pardavimo tvarką, t. y. pardavinėti turtą dar neturint turto vertinimo ataskaitos ir nežinant parduotino turto rinkos vertės, buvo suvaržyta kreditorių teisė susipažinti su turto vertinimo ataskaita, įvertinti parduotino turto rinkos vertės nustatymo tinkamumą, prireikus – apskusti turto vertinimo ataskaitą. Kreditoriai, balsuodami už bendrovei priklausančio nekilnojamojo turto pardavimo tvarką, kurioje nenustatyta konkreti pinigų suma už parduodamą turtą, netinkamai įgyvendino savo pareigą patvirtinti pradinę turto pardavimo kainą. Be to, kreditorių patvirtinta turto pardavimo tvarka nėra užtikrinama galimybė kreditoriams kontroliuoti ir spręsti dėl atlikto nekilnojamojo turto vertinimo pagrįstumo. Ginčijamu kreditorių susirinkimo sprendimu nustatyta, kad, atlikus nekilnojamojo turto vertinimą, turtas bus pradėtas pardavinėti varžytynėse už nepriklausomo turto vertintojo nustatytas kainas, de facto (faktiškai) nepaliekant galimybės kreditoriams kvestionuoti nustatytos parduotino nekilnojamojo turto rinkos vertės, todėl toks kreditorių susirinkimo nutarimas yra neteisėtas turinio prasme.

Lietuvos apeliacinio teismo 2022 m. lapkričio 10 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2-1137-910/2022.

.....

11. Dėl juridinio asmens kaip turtinio vieneto pardavimo

Civilinėje byloje sprendamas šį klausimą LApT pažymėjo, kad nors JANĮ neįtvirtinta sandorio pardavimo forma, sutarties turinys ir jos priedai, bet sudarant bankrutuojančios bendrovės ar jos esminės dalies pirkimo - pardavimo sutartį taikoma CK 6.404 str. 2 d. nuostata su tam tikrais pakeitimais ir vadovaujantis teisingumo, protingumo ir sąžiningumo principais, atsižvelgiant į nurodytoje teisės normoje nustatytus tikslus. Teismas pabrėžė, kad įstatymų leidėjas yra įtvirtinęs privalomą reikalavimą gauti hipotekos kreditoriaus sutikimą parduoti turtą, jei į parduotino turto kompleksą patenka įkeistas turtas, tačiau hipotekos kreditorius duodamas sutikimą negali reikalauti nustatyti jam iš sandorio tenkančios sumos, nes toks susitarimas pažeidžia JANĮ nuostatas ir bendruosius civilinės teisės principus. Visgi hipotekos kreditorius, atsižvelgdamas į teisinį reglamentavimą, gali preliminariai apskaičiuoti kokia sumos dalis jam tektų ir gali nustatyti minimalią juridinio asmens pardavimo kainą, tačiau ne iš sandorio gautiną sumą. Be to, kreditorių susirinkimas sprenddamas juridinio asmens pardavimo klausimą gali išspręsti ir gautinos sumos paskirstymo tvarkos klausimą.

Lietuvos apeliacinio teismo 2022 m. spalio 25 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2A-616-912/2022.

.....

12. Dėl turto pardavimo varžytynėse

Civilinėje byloje pasisakydamas dėl varžytynių akto panaikinimo, LApT išaiškino, kad varžytynių metu nustatyta pradinė nekilnojamojo turto pardavimo kaina nelemia galutinės nekilnojamojo turto pardavimo kainos, priklausančios nuo kitų įvairių kriterijų, pavyzdžiui, nekilnojamojo turto patrauklumo, šalies ekonomikos padėties, nekilnojamojo turto rinkos pokyčių ir dinamikos, varžytynių dalyvių skaičiaus ir t. t. Kadangi turtas parduodamas iš varžytynių, tai, esant didelei paklausai, kaina gali pakilti net daugiau, nei vertintojo buvo nustatyta. Tikroji iš varžytynių parduodamo turto kaina nustatoma pačiose varžytynėse jų dalyviams pasiūlius piniginių lėšų sumą, už kurią jie siekia įsigyti iš varžytynių parduodamą daiktą. Taigi, nepriklausomai nuo turto įvertinimo, potencialūs turto pirkėjai vertins parduodamą objektą ir pirkėjų konkurencija nustatys varžytynėse parduodamo turto realią kainą. Tuo atveju, jei skolininkas mano, kad ginčo turtas yra didesnės vertės, jis turi teisę imtis aktyvių veiksmų, siekdamas įrodyti, jog ginčo turto vertė yra daug didesnė, arba iki varžytynių pradžios surasti turto pirkėją, kuris pirkėtų turtą už skolininkui priimtina kainą (CPK 704 straipsnis).

Lietuvos apeliacinio teismo 2022 m. vasario 22 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2A-66-881/2022.

.....

13. Dėl bendrovės reikalavimo teisių pagal netiesioginius ieškinius ir bankroto pabaigos

Civilinėje byloje LApT išaiškino, kad tais atvejais, kai, užbaigiant bankroto procesą, tebevyksta teisminiai ginčai pagal kreditoriaus pareikštus netiesioginius ieškinius likviduojamos dėl bankroto įmonės naudai, nemokumo administratorius turi perleisti (parduoti, perduoti kreditoriams ir pan.) įmonės reikalavimo teises, kurias siekiama įgyvendinti tose bylose. Teismo sprendimo dėl įmonės pabaigos priėmimas ir įsiteisėjimas nėra kliūtis nemokumo administratoriui atlikti minėtus veiksmus iki likviduotos dėl bankroto įmonės išregistravimo iš Juridinių asmenų registro.

Lietuvos apeliacinio teismo 2022 m. sausio 27 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2A-490-407/2022.

14. Dėl įkeisto turto naudojamo ūkinėje komercinėje veikloje perdavimo hipotekos kreditoriui

Civilinėje byloje nagrinėdamas klausimą dėl įkeisto turto perdavimo įkaito turėtojui nemokumo procese, LApT pažymėjo, kad viena iš sąlygų, kai įkeistas turtas įkaito turėjo prašymu gali būti perduodamas įkaito turėtojui iki teismo nutarties likviduoti juridinį asmenį, yra ta, kad įkeistas turtas turi būti nenaudojamas vykdant ūkinę komercinę veiklą (JANĮ 97 straipsnio 1 dalies 1 punktą). Šios normos tikslas yra išsaugoti bankrutuojančio juridinio asmens ūkinę komercinę veiklą. Taigi, tuo atveju, kai pagal JANĮ 63 straipsnio 1 dalį bankrutuojanti įmonė tęsia ūkinę komercinę veiklą, taip mažindama kreditorių reikalavimų sumą, tai veiklai naudojamas įkeistas turtas neturėtų būti išskaidomas dalimis ir perduodamas kreditoriui įkaito davėjui pagal jo pasirinkimą, o turėtų būti perduodamas visa apimtimi, t. y. išsaugant visą įmonę kaip turtinį kompleksą arba jo esminę dalį.

Lietuvos apeliacinio teismo 2021 m. gruodžio 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-1365-407/2021.

15. Dėl juridinio asmens kaip turtinio vieneto pardavimo formų

Civilinėse bylose LApT pažymėjo, kad kreditoriai, perdavę savo teises kreditorių komitetui, bankroto proceso kontrolės nepraranda. Be to, juridinis asmuo, kaip turtinis vienetas, gali būti perduodamas įvairiomis formomis be jam priklausančio kilnojamojo, nekilnojamojo turto ar su tokiu turtu, gali būti atskirai perduodama įranga, licencijos, teisės, jeigu jas galima perleisti pagal įstatymą, prestižas ir kiti komponentai, sudarantys esminę juridinio asmens dalį. Taip pat gali būti perleidžiamos bankrutuojančio juridinio asmens skolos. Juridinio asmens, kaip esminės dalies, pardavimas nereiškia, kad bus perduodama viskas, ką turi juridinis asmuo, ar juridinis asmuo kaip toks.

Lietuvos apeliacinio teismo 2021 m. gruodžio 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2-1390-407/2021 ir e2-1394-407/2021.

16. Dėl bendrovės reikalavimo teisės pardavimo tikslingumo bankroto procese

Civilinėje byloje pasisakydamas dėl bankrutuojančios įmonės reikalavimo teisės įgyvendinimo (išieškojimo) ar jos pardavimo tikslingumo nemokumo byloje, LApT nurodė, kad poreikis parduoti reikalavimo teisę yra protingai pateisinamas, nes jos pardavimo atveju įmonė iš karto gauna didžiąją dalį savo reikalavimo patenkinimo be išieškojimo veiksmų, o tai tiesiogiai koreliuoja su poreikiu kuo greičiau užbaigti nemokumo procedūras.

Lietuvos apeliacinio teismo 2021 m. lapkričio 11 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-1290-553/2021.

17. Dėl antstolio teisės vykdyti pardavimo veiksmus teismui priėmus pareiškimą dėl bankroto bylos iškelimo

Civilinėje byloje pasisakydamas dėl leidimo antstoliui tęsti vykdymo veiksmus nemokumo byloje, LApT nurodė, kad turto realizavimas prasideda paskelbus apie varžytnes interneto svetainėje

www.evarzytnes.lt (CPK 706 straipsnis, 713 straipsnio 3 dalis) ir tai yra būtina JANĮ 30 straipsnio 3 dalyje nustatyta sąlyga leisti antstoliui baigti vykdyti turto pardavimą CPK nustatyta tvarka. Tačiau JANĮ 19 straipsnio 5 dalyje numatyta, kad, teismui priėmus pareiškimą dėl nemokumo bylos iškėlimo, juridinio asmens turtas pagal šiuos vykdomuosius dokumentus ir nurodymus gali būti areštuojamas, tačiau šio turto realizavimas ir (ar) išieškojimas sustabdomas, taigi po pareiškimo dėl nemokumo bylos iškėlimo priėmimo nebepali būti atliekami jokie su turto realizavimu susiję veiksmai, t. y. negali būti skelbiama apie varžytynes, o antstoliui tik suteikta teisė teikti prašymą bankroto bylą nagrinėjančiam teismui leisti baigti turto realizavimą CPK nustatyta tvarka.

Lietuvos apeliacinio teismo 2021 m. rugpjūčio 12 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2-963-450/2021.

Civilinėje byloje pasisakydamas dėl teismo nutarčių, kuriomis atsisakyta priimti atskirusius skundus dėl nutarties, kuria leista antstoliui toliau vykdyti turto pardavimą, LAPt pasakė, kad nutartis dėl leidimo antstoliui parduoti turą yra neskundžiama. Apeliacinis teismas pažymėjo, kad teismas, sprenddamas dėl turto pardavimo JANĮ 30 straipsnio 3 dalyje nustatyta tvarka, turi įvertinti dvi aplinkybes: pirma, nustatyti šio straipsnio taikymo teisinį pagrindą, o būtent įsitikinti, kad antstolis CPK nustatyta tvarka paskelbė apie juridinio asmens turto pardavimą; antra, vertindamas sąlygas leisti parduoti turą, turi atsižvelgti į teisinius, ekonominius ir socialinius padarinius, galinčius kilti bendrovei iškelus nemokumo bylą. Be to, teismo nutartis, priimta pagal JANĮ 30 straipsnio 3 dalį, neužkerta kelio bylos eigai - procesas nemokumo byloje gali vykti toliau.

Lietuvos apeliacinio teismo 2021 m. liepos 15 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2-871-407/2021.

18. Dėl išieškojimo iš neribotos civilinės atsakomybės juridinio asmens dalyvio turto, esant viso turto hipotekai

Civilinėje byloje nagrinėdamas klausimą dėl išieškojimo iš neribotos civilinės atsakomybės juridinio asmens dalyvio turto, LAPt akcentavo, kad įmonės savininko turto dalies nustatymas atliekamas tik tais atvejais, kai jis būtinas teisėtam išieškojimui bankroto procese vykdyti, tačiau nagrinėjamoje byloje turtas - visas butas, iš kurio nemokumo administratorius siekia išieškoti, yra įkeistas hipotekos kreditoriui. Taigi, siekiant išieškoti iš hipoteka įkeisto turto, atskiro teismo leidimo nereikia, nes toks išieškojimas vykdomas specialiuose teisės aktuose, kuriais reglamentuojama įmonių bankroto procedūra, nustatyta tvarka, apie tai pranešus įkaito turėtojui (-ams), hipotekos kreditoriui (ĮBĮ 33 straipsnio 6 dalis). Atitinkamai, hipoteka įkeitus visą butą, nereikia nustatyti ir skolininkės nuosavybės teisės dalies į šį turą, nes bendraturtis paveldėjo įkeitimu apsunkintą turą. Visas įkeistas turtas gali būti realizuojamas bankroto procese, o iš jo realizavimo gautų lėšų kreditorių finansiniai reikalavimai tenkinami ĮBĮ 34 straipsnyje nustatyta tvarka.

Lietuvos apeliacinio teismo 2021 m. liepos 15 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2-866-464/2021.

19. Dėl bankrutuojančios bendrovės turto pardavimo tvarkos

Civilinėje byloje nagrinėdamas klausimą dėl bankrutuojančios bendrovės turto pardavimo tvarkos, LAPt pažymėjo, kad pradinei turto pardavimo kainai nustatyti gali būti remiamasi atlikto nekilnojamojo turto vertinimu kitoje civilinėje byloje, jeigu iš atlikto turto vertinimo galima aiškiai identifikuoti vertinamą nekilnojamojo turto objektą ir turto vertinimas nėra atliktas specifiniu tikslu, kuris galėtų daryti įtaką nustatant turto rinkos vertę. Be to, teisės aktuose nenumatyta pareiga visam tos pačios rūšies turtui nustatyti vienodą pardavimo tvarką. Priešingai, nustatant turto vertę turi būti vadovaujama JANĮ 85 straipsnyje nustatytais turto pardavimo principais, o skirtingą turto pardavimo tvarką gali lemti ir individualios, specifinės turto savybės.

Lietuvos apeliacinio teismo 2021 m. gegužės 6 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-632-407/2021.

20. Dėl LAP taikymo bankroto byloje

Civilinėje byloje nagrinėdamas LAP bankroto byloje taikymo klausimą, Lietuvos apeliacinis teismas pažymėjo, kad pirmosios instancijos teismui pritaikius pareiškėjo prašomas LAP, t. y. sustabdžius paskelbtas individualiajai įmonei priklausančio turto varžytynes ir uždraudus nemokumo administratoriui organizuoti bei skelbti naujas varžytynes dėl šio turto pardavimo, buvo užvilkinata pati bankroto procedūra, o tai neatitinka bankroto proceso tikslų ir kreditorių interesų.

Lietuvos apeliacinio teismo 2020 m. gruodžio 3 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2-1816-407/2020.

21. Dėl nustatytos hipotekos apimties

Civilinėje byloje sprendama kreditoriaus finansinio reikalavimo tvirtinimo klausimą, LAPT teisėjų kolegija nurodė, kad ĮBĮ 10 straipsnio 7 dalies 3 punkte numatyta, kad, įsiteisėjus nutarčiai išskelti bankroto bylą, negali būti nustatoma priverstinė hipoteka (analogiška taisyklė įtvirtinta ir JANĮ 28 straipsnio 1 dalies 5 punkte). Kreditorės Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos sprendimai taikyti skolininkės įmonės turtui priverstinę hipoteką buvo priimti iki bankroto bylos juridiniam asmeniui iškėlimo. Teisėjų kolegija konstatavo, kad pagal šiuos sprendimus iki teismo nutarties dėl bankroto bylos iškėlimo įsiteisėjimo susiformavusi kreditorės finansinio reikalavimo dalis pagrįstai yra užtikrinta priverstine hipoteka. Tačiau nustačius, kad likusi kreditorės finansinio reikalavimo dalis yra susijusi su įmonės darbuotojų atleidimu po bankroto bylos iškėlimo, šios reikalavimo dalies įvykdymas negali būti užtikrintas priverstine hipoteka. Aplinkybė, kad kreditorės priimtuose sprendimuose dėl priverstinės hipotekos taikymo yra nurodyta, jog ji skirta esamiems bei būsimiems skoliniams įsipareigojimams užtikrinti, nepaneigė padarytos išvados. Ši sprendimų nuostata yra aktuali dėl tų juridinių asmenų, kuriems nėra iškelta bankroto byla. Įsiteisėjus nutarčiai įmonei išskelti bankroto bylą, privalu taikyti ĮBĮ 10 straipsnio 7 dalies 3 punkte numatytą draudimą, kuris turi galioti ne tik nustatant naujus turto apribojimus, bet ir didinant hipoteką (įkeitimu) jau užtikrintos prievolės apimtį.

Lietuvos apeliacinio teismo 2020 m. gruodžio 8 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-1810-781/2020.

22. Dėl teismo teisės nustatyti pradinę turto realizavimo kainą

Civilinėje byloje pasisakydamas dėl teismo nutarties, kuria nustatyta bankrutavusios bendrovės turto realizavimo tvarka, pagrįstumo, LAPT nurodė, kad teisės aktuose nereglamentuojama situacija, kai kreditorių susirinkimas neįgyvendina įstatyme jam patikėtos kompetencijos, susijusios su turto pardavimo tvarkos ir kainos nustatymu. Tačiau veiksmingo nemokumo (bankroto) proceso tikslas lemia, kad kreditorių autonomija įgyvendinant kolektyvines teises nėra absoliuti ir turi būti suderinama su kolektyviniais bankroto proceso dalyvių interesais. Atitinkamai teismas, taikydamas teisėjo vadovavimo procesui principą ir siekdamas užtikrinti veiksmingą teismo tvarka vykdomo nemokumo proceso eigą (JANĮ 3 straipsnio 4 dalis), turi imtis priemonių, siekdamas užtikrinti veiksmingą bankroto procesą. JANĮ pripažinus aktyvų teismų vaidmenį nemokumo (bankroto) procese, įstatyme nenumatytos aktyvumo ribos ir jo suderinamumas su proceso rungtyniškumo, šalių lygiateisiškumo principais. Taigi teismas kiekvienu atveju turi vertinti savo aktyvumo nemokumo (bankroto) procese ribas ir jo suderinamumą su minėtais principais. Teismo aktyvumas jokių būdu negali pažeisti pamatinių civilinio proceso (rungtyniškumo, proporcingumo) principų. LAPT pažymėjo, kad įmonės turto realizavimo klausimai yra sprendžiami ilgą laiką, tačiau jokių argumentų, kad administratoriaus siūloma tvarka galbūt pažeidžia kreditorių ar bankrutuojančios įmonės interesus, nepateikta. Be to, didžiausią balsų skaičių turinti kreditorė jokių argumentų ar motyvų dėl to nenurodo ir teikdama atskirąjį skundą. Apeliacinės instancijos teismo vertinimu, toks kreditorės elgesys yra nesuderinamas su bankroto proceso veiksmingumo tikslu, todėl pirmosios instancijos teismas pagrįstai sprendė dėl įmonės realizavimo tvarkos nustatymo. Teismas taip pat išaiškino, kad būtent kreditorių susirinkimas turi teisę (o kartu ir pareigą) spręsti dėl pradinės nekilnojamojo turto pardavimo kainos, t. y. revizuoti nemokumo administratoriaus siūlomos turto pardavimo kainos pagrindimą, kad būtų užtikrinta

bankrutuojančio asmens (skolininko) ir kreditorių interesų pusiausvyra. Vis dėlto, jei kreditorių susirinkimas šios teisės ir pareigos neįgyvendinta, kaip yra ir nagrinėjamos civilinės bylos atveju, pradinę nekilnojamojo turto pardavimo kainą turi teisę nustatyti bankroto bylą nagrinėjantis teismas.

Lietuvos apeliacinio teismo 2020 m. gruodžio 15 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2-1887-407/2020.

23. Dėl bankroto proceso veiksmingumo ir turto pardavimo

Civilinėje byloje LApT sutiko su apeliante, kad įmonės dalies pardavimas, atsiskaitant su visais kreditoriais, ir jos restruktūrizavimas yra kreditoriams kur kas ekonomiškai palankesni jų skolininko nemokumo sprendimo būdai. Nepaisant to, tiek kreditoriai, tiek nemokaus juridinio asmens dalyviai, siekdami išspręsti nemokumo padėtį kitomis priemonėmis nei bankroto procesu, turi veikti per įstatyme nustatytus terminus, nes juridinio asmens nemokumas negali tęstis neapibrėžtą laiko tarpą. Tai, kad bankroto procese suinteresuotos šalys turi ribotą laiko tarpą veikti, siekdamos išsaugoti įmonę, išplaukia iš kreditorių interesų pusiausvyros principo (nemokumo veiksmingumo). JANĮ 1 straipsnio 1 dalyje pabrėžiama, kad šio įstatymo tikslas – sudaryti sąlygas veiksmingam juridinių asmenų nemokumo procesui, užtikrinant kreditorių ir juridinių asmenų interesų pusiausvyrą. Kaip jau ne kartą yra akcentavęs kasacinis teismas, aiškindamas iki JANĮ galiojusio ĮBĮ nuostatas, bankroto procese turi būti siekiama kuo operatyviau užbaigti bankroto procedūras nutraukiant bankroto bylą arba likviduojant bankrutavusią įmonę. Tam tikrais atvejais, pvz., kylant bankrutuojančiai įmonei priklausančio turto rinkos kainoms ir pan., įmonės dalyviai ar savininkai gali būti suinteresuoti vilkinti bankroto procedūras, nes, didėjant įmonės turto vertei, kinta jos skolų ir turto santykis, kuris yra nemokumo kriterijus. Teismas pažymėjo, kad kasacinio teismo praktikoje tokia bankroto proceso eiga pripažįstama neleistina, nes pažeidžia kreditorių teisėtus interesus iš skolininko kuo greičiau gauti jiems priklausančias lėšas, t. y. neatitinka bankroto bylos dalyvių interesų pusiausvyros principo. Dėl to bankroto bylą nagrinėjantis teismas turi užtikrinti byloje dalyvaujančių asmenų interesų pusiausvyros išsaugojimą. LApT vertinimu, šie kasacinio teismo išaiškinimai tebėra aktualūs ir aiškinant iš esmės identiškus JANĮ tikslus.

Lietuvos apeliacinio teismo 2020 m. lapkričio 12 d. nutartis civilinėje byloje Nr.2-1702-553/2020.

24. Dėl išieškojimo iš turto, esančio bendraja jungtine nuosavybe

Civilinėje byloje sprendamas dėl leidimo išieškoti iš individualiosios įmonės savininko turto, įskaitant turtą, kuris yra bendroji jungtinė nuosavybė, kai teisme nagrinėjama byla dėl atidalijimo iš bendrosios jungtinės nuosavybės, LApT pažymėjo, kad įstatyme numatyta galimybė išieškoti iš neribotos civilinės atsakomybės juridinio asmens savininko turto, įskaitant turtą, kuris yra bendroji jungtinė nuosavybė, bankroto proceso metu, esant tam tikrų sąlygų visumai. Vien aplinkybė, kad siekiama atidalyti turtą, kuris yra bendroji jungtinė nuosavybė, savaime neužkerta kelio teismui leisti išieškoti iš tokio turto ĮBĮ 28 straipsnio 2 dalies pagrindu. Teismas nurodė, kad kai turtas nėra atidalytas iki faktinio išieškojimo iš jo pradžios arba atidalijimas nėra įvykęs, iki teismui priimant nutartį, kuria leidžiama išieškoti, išieškojimas turi būti vykdomas įstatymo numatytu pagrindu, nepriklausomai nuo to, kad yra turto, turinčio bendrosios jungtinės nuosavybės statusą.

Lietuvos apeliacinio teismo 2020 m. balandžio 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2-671-585/2020.

Pateiktoje apžvalgoje naudoti šaltiniai:

1. Lietuvos apeliacinis teismas. Prieiga per internetą [čia](#).
2. www.infolex.lt interneto svetainėje skelbiami teismų procesiniai sprendimai (mokama versija).